

and love for their homeland and their native land. The main objective of the educational process at the institute – to form personality endowed with civic responsibility, national identity, high spiritual values, family and patriotic feelings. The priority directions in the patriotic education of the students of the Carpathian Institute of Entrepreneurship are national pride and civic courage. Patriotic education at the institute is carried out during the training sessions, through educational activities, circle work, excursions, writing research papers. Thus, the analyzed experience shows that the Carpathian Institute of Entrepreneurship is carrying out significant work on patriotic education of student youth. Priority directions in the work are national pride and civic courage.

Key words: patriotism, patriotic upbringing, national pride, civic courage, educational work, students.

УДК: 378.4(430-21)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-73-77

Клепар Марія Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, м. Івано-Франківськ

orcid/0000-0003-3545-411X

ЕТАПИ І ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

У статті розкрито процес формування і становлення закладів вищої освіти України з підготовки майбутніх фахівців-міжнародників. Визначено його тенденції, особливості та три основні етапи: 1944 – 1991 рр., коли професійна підготовка здійснювалася лише у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка; 1992 – 1997/1998 рр., коли діяльність у цьому напрямі розгорнули чотири державних вишів; 1999 – 2017 рр., коли їхня чисельність коливалася у межах 15 – 45.

Ключові слова: система вищої освіти, заклади вищої освіти, професійна підготовка, галузь освіти «Міжнародні відносини», студенти-міжнародники.

Постановка проблеми. Інституційний компонент, що складається з різнопрофільних, різнотипних навчальних, наукових і адміністративних закладів і установ, є одним із основних, що визначає етапи, динаміку, характер, інші аспекти розвитку освітньої сфери України. У такому ключі важливим предметом дослідження є вивчення проблеми формування і становлення мережі закладів вищої освіти (ЗВО) з підготовки студентів-міжнародників. Цей процес визначається загальними тенденціями розвитку національної системи освіти та має свої особливості, зумовлені ситуацією, що склалася за радянського періоду, специфікою професійної підготовки та ін. Цим визначається наукова і практична актуальність заявленої в назві статті теми.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. У 90-х рр. XX ст. – на початку XXI ст. нагромадився значний доробок з історії розвитку освіти в Україні в другій половині XX – на початку XXI ст. Окремі науково-теоретичні аспекти професійної підготовки студентів-міжнародників у вишах України і закордоння порушуються у працях Г. Джоунса, К. Істоміної, К. Кнайппера, Н. Мукан, В. Третьяка та ін. Однак ця проблема не стала предметом спеціального дослідження, що зумовлює доцільність підготовки цієї статті.

Мета статті: аналіз процесу формування і розвитку організаційної мережі ЗВО України, що забезпечують професійну підготовку студентів-міжнародників, визначення його основних етапів, тенденцій і особливостей.

Результати дослідження. Перший найбільш тривалий період формування системи вищої освіти професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин представлений Київським національним університетом імені Тараса Шевченка (КНУ ім. Т. Шевченка). Його організаційна діяльність предметно висвітлена в нашій публікації [див.: 5], тож зараз лише відзначаємо, що вона охоплювала 1944 – 1992 рр. та супроводжувалася численними реорганізаціями профільного навчального підрозділу. Він здобув

сучасну назву – Інститут міжнародних відносин (ІМВ) та залишається провідним науково-методичним і організаційним центром формування фахівців-міжнародників.

Початок другого періоду формування системи професійної підготовки фахівців-міжнародних пов'язуємо з проголошенням державної незалежності України в 1991 р. Хоча ця доленосна подія не потягнула автоматичного розширення мережі профільних ЗВО, але новий державно-політичний статус України актуалізував потребу у власних національних кадрах, готових до професійної діяльності в царині міжнародних відносин.

Важливі стимули і концептуальні орієнтири для її розвитку визначив Указ Президента України від 30 травня 1995 р. «Про підготовку спеціалістів у сфері міжнародних відносин». У ньому стверджувалося, що «забезпечення національних інтересів України на міжнародній арені» потребує створення «єдиної державної системи» підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для роботи за кордоном та в апараті Міністерства зовнішніх справ (МЗС), інших державних органах. Окреслювалися механізми і заходи щодо розв'язання цього завдання [13].

За основний критерій, «нитку Аріадни» з'ясування динаміки, етапності процесу формування і розбудови мережі навчальних підрозділів у ЗВО, що здійснювали підготовку фахівців-міжнародників, беремо перелік спеціальностей у галузі знань «Міжнародні відносини».

Чинний упродовж двох десятиріч державної незалежності перелік напрямів і спеціальностей, з яких готувалися фахові кадри в Україні, мав «радянське походження». Таку ситуацію відображає перший, затверджений Кабміном 18 травня 1994 р., перелік спеціальностей з підготовки фахівців з вищою освітою за напрямом «Міжнародні відносини», який стосувався лише одного рівня – спеціаліста (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік спеціальностей підготовки фахівців з вищою освітою за напрямом підготовки «міжнародні відносини», визначений постановою Кабміну від 18 травня 1994 року

Напрямок підготовки фахівців з вищою освітою	Спеціаліст	Молодший спеціаліст
6.0304 Міжнародні відносини	7.030401 Міжнародні відносини	-
	7.030402 Міжнародне право	-
	7.030403 Міжнародні економічні відносини	-
	7.030404 Міжнародна інформація	-
	7.030405 Країнознавство	-

Наступний, затверджений постановою Кабміну від 24 травня 1997 р. перелік спеціальностей адаптувався до запроваджуваної в Україні тривірневої освітньо-кваліфікаційної системи «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». Для двох нових рівнів

вводилися відповідні шифри, а перелік із п'яти спеціальностей за напрямом підготовки «Міжнародні відносини», в руслі зростання популярності економічної галузі знань, доповнювався шостою – «Міжнародний бізнес» (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік спеціальностей з напрямку підготовки «міжнародні відносини» за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями, затверджений постановою Кабміну від 24 травня 1997 р.

Напрямок підготовки	Спеціальність	Освітньо-	кваліфікаційний	рівень
0304 Міжнародні відносини		Бакалавр	Спеціаліст	Магістр
	Міжнародні відносини	6.030400	7.030401	8.030401
	Міжнародне право	6.030400	7.030402	8.030402
	Міжнародні економічні відносини	6.030400	7.030402	8.030403
	Міжнародна інформація	6.030400	7.030404	8.030404
	Країнознавство	6.030400	7.030405	8.030405
	Міжнародний бізнес	6.030400	7.030406	8.030406

Принципово нові зміни у цей процес вносила постанова Кабміну від 29 квітня 2015 р., згідно з якою перелік спеціальностей галузі знань «Міжнародні відносини» скорочувався із шести до трьох у такий спосіб, що залишалися дві старі: «Міжнародне право» і «Міжнародні економічні відносини» (до якої вливався

«Міжнародний бізнес») та створювалася одна нова: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», яка інтегрувала спеціальності «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація», «Країнознавство» (табл. 3).

Таблиця 3

Затверджений постановою Кабміну від 29 квітня 2015 р. перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

Шифр галузі	Галузь знань	Код спеціальності	Найменування спеціальності
29	Міжнародні відносини	291	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
		292	Міжнародні економічні відносини
		293	Міжнародне право

Чинні переліки спеціальностей стали основним орієнтиром організації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців-міжнародників у ЗВО України. При цьому, слід визнати, що, вдаючись до їхнього відкриття, окремі вищі часто керувалися меркантильними інтересами, які зумовлювалися популярністю, престижністю галузі знань «Міжнародні відносини», а вже потім оцінювали власні можливості і ресурси, потреби ринку, інші об'єктивні та суб'єктивні чинники цього процесу.

Другий період формування і становлення системи підготовки фахівців-міжнародників у ЗВО України умовно визначаємо 1992 – 1997/1998 рр. Поряд із ІМВ, другим потужним осередком професійної підготовки фахівців-міжнародників став відкритий 1992 р. факультет міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Ініціативу ректорату університету і Львівської облради щодо його створення підтримали Комісія у закордонних справах Верховної Ради України, МЗС та КНУ ім. Т. Шевченка. Розбудова факультету впродовж наступного десятиріччя супроводжувалася реорганізаціями і відкриттям нових кафедр, створенням профільних навчальних і наукових підрозділів тощо. Як наслідок, у другій половині 1990-х рр. була налагоджена освітня підготовка за всіма шістьма чинними в галузі «Міжнародні відносини» спеціальностями, кожна з них мала по 4 – 7 спеціалізацій [14].

Третім ЗВО, який долучився до підготовки майбутніх міжнародників, став Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, який дав цікавий досвід інтеграції організаційних і кадрових ресурсів у цьому напрямі. Включений на початку 1992 р. до складу університету Інститут соціального управління і політології було реорганізовано спершу у факультет соціології, економіки, політології, а 1994 р. – в Інститут соціальних наук. Тоді ж у його підпорядкування з історичного факультету перевели спеціальність «Міжнародні відносини», а також відкрили

спеціальність «Міжнародні економічні відносини». У січні 2018 р. Інститут соціальних наук цього вишу трансформувалася у факультет міжнародних відносин, політології та соціології, де навчання студентів за двома означеними спеціальностями забезпечують профільні кафедри міжнародних відносин, історії й світової політики, світового господарства і міжнародних економічних відносин [17].

Четвертим державним ЗВО України, що налагодив професійну підготовку студентів-міжнародників, став Донецький національний університет імені Василя Стуса, де на базі історичного факультету, окрім чинних спеціальностей «Історія» і «Політологія», 1997 р. відкрили нову – «Міжнародні відносини». Разом із п'ятьма чинними кафедрами історичного та політологічного профілів для забезпечення навчального процесу в цьому напрямі підготовки 1999 р. створили кафедру міжнародних відносин і зовнішньої політики [7].

Функціонування цих чотирьох ЗВО головним чином репрезентує другий етап становлення і розвитку системи професійної підготовки фахівців-міжнародників в Україні. Через обмежені пропозиції на ринку освітніх послуг «малодоступність» дипломатичної освіти стали компенсувати приватні вищі, що розширювали можливості для оволодіння відповідними спеціальностями юнаків і дівчат з різних регіонів України.

Початок третього періоду формування організаційної мережі підготовки кадрів міжнародників знаменують 1997 – 1998 рр., він фактично тривав до сьогодні. Його зміст і особливості визначають дві важливі тенденції: регіоналізації та посилення профільної спрямованості цього процесу, коли в нього стали включатися ЗВО, які здійснювали підготовку у правознавчому, економічному, військовому та інших спеціалізованих напрямках.

Тенденція регіоналізації розвитку системи професійної підготовки майбутніх фахівців-міжнародників виявилася у відкритті

відповідних спеціальностей у периферійних (у сенсі територіального розташування) університетських центрах. Організаційною базою для цього слугували як чинні факультети, інститути, кафедри, інші наукові й навчальні підрозділи, які зазнавали відповідної профільно-орієнтованої реорганізації, так і створення нових навчальних підрозділів відповідного спрямування. У кожному конкретному випадку цей процес мав свої специфіку і особливості.

За подібним «сценарієм» (організаційними моделями) він протікав в університетських центрах західного і східного регіонів України. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича із відкриттям спеціальностей «Країнознавство» (1999), «Міжнародна інформація» (2005), «Міжнародні відносини» (2012) змінювалася назва історичного факультету на «факультет історії та політології», відтак на «факультет історії, політології та міжнародних відносин». Паралельно внаслідок реорганізації відбувалося формування профільних підрозділів – кафедри міжнародних відносин (2001) та створеної на основі її поділу кафедри міжнародної інформації (2005) тощо [15].

Подібний шлях розвитку пройшов факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, де з відкриттям відповідних спеціальностей поставали кафедри міжнародних відносин (2007) та міжнародних економічних відносин (2013).

Значна частина регіональних університетів пішла шляхом створення нових профільних навчальних підрозділів, що здійснювали освітню діяльність у цьому напрямі. Цікаве явище в означеному процесі засвідчує Волинський державний університет імені Лесі Українки (2012 р. перейменований у «Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки»). Перші організаційні кроки здійснили у вересні 1993 р., коли провели набір студентів за спеціальністю «Референт-країнознавець. Перекладач». Її доцільність мотивувалася потребою «розвитку транскордонного співробітництва в західному регіоні України», в якому університет розглядався як «центр підготовки фахівців» з міжнародних зв'язків Волині зі сусідніми державами. Після реорганізації у жовтні 1995 р. в університеті запрацював новий структурний підрозділ – Міжнародний інститут суспільної географії і менеджменту, який у серпні 1998 р. перейменували у факультет міжнародних відносин. Для підготовки студентів за спеціальностями «Міжнародні відносини», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна інформація» були сформовані профільні кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами; міжнародних відносин і регіональних студій; міжнародних комунікацій та політичного аналізу; іноземних мов та перекладу [16].

Так само на основі тривалих організаційних реформувань у вересні 2011 р. постав факультет суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара на основі створеного у грудні 2005 р. соціально-гуманітарного факультету, який тоді об'єднав спеціальності і напрями підготовки, що функціонували на трьох факультетах (історичному; соціології та психології; юридичному). У 2005 р. до нього перевели спеціальність «Міжнародні економічні відносини» з факультету економіки, а в 2012 р. відкрили спеціальність «Міжнародна інформація» [4].

Два означених вище своєрідних за внутрішніми пертурбаціями приклади типові, адже засвідчують складні комбінації, які супроводжують процеси внутрішньої реорганізації вишів у пошуках оптимальної моделі навчального підрозділу, здатного інтегрувати і мобілізувати власні ресурси для якісної підготовки майбутніх фахівців. На цьому шляху апробувалися різні варіанти не лише внутрішньої інтеграції, а й об'єднання зусиль різних вишів. Прикладом може слугувати Ужгородський національний університет, де першим кроком, що дозволив розпочати підготовку майбутніх фахівців-міжнародників, стало відкриття у 1998 р. філії Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка. Згодом на її основі створили факультет міжнародних

відносин та факультет міжнародної політики, менеджменту та бізнесу. А в листопаді 2016 р. унаслідок їхнього об'єднання з історичним факультетом постали факультет історії та міжнародних відносин і факультет міжнародних економічних відносин. Це дало змогу уникнути дублювання, зміцнити кадровий потенціал та зосередити зусилля профільних кафедр (міжнародних економічних відносин; міжнародної політики; прикладної лінгвістики; теорії та практики перекладу та ін.) на підготовці бакалаврів і магістрів за спеціальностями «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація», «Країнознавство» та «Міжнародні економічні відносини» [1].

Аналогічним шляхом пішли в Запорізькому національному університеті, де спершу, у 2005 р., на історичному факультеті відкрили спеціальність «Країнознавство», а 2013 р. в Інституті права, економіки та міжнародних відносин спеціальність «Міжнародні економічні відносини». Внаслідок чергового реформування на них постали профільні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин; економіки і міжнародних економічних відносин та ін. [3].

Згідно з нашим аналізом Національний університет «Львівська політехніка» став чи не єдиним ЗВО України, де підготовка студентів-міжнародників за спеціальністю «Міжнародна інформація» здійснюється у навчальному підрозділі математичного профілю – Інституті прикладної математики та фундаментальних досліджень. Для забезпечення навчального процесу в 2006 р. на базі спеціалізованої секції кафедри прикладної математики створили випускову кафедру міжнародної інформації, яка, якщо виходити з результатів конкурсів на цю спеціальність в інших вишах України, стала одним із лідерів серед таких навчальних підрозділів.

Своє місце у процесі формування й становлення системи професійної підготовки студентів-міжнародників посідають невеликі за чисельністю, але компактні й динамічні в розвитку державні ЗВО, що постали за доби державної незалежності України. Це: Національний університет «Острозька академія», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Хмельницький національний університет та ін.

Значні корективи в розвиток професійної освіти України спричинив збройний військовий конфлікт у її східних областях, який викликав кардинальні зміни в розвитку вишів, які там діяли. Свідченням цього слугує Маріупольський державний університет, де до 2014 р. навчання за спеціальностями «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародний бізнес» та «Міжнародні відносини» здійснювалося на двох факультетах – економіко-правовому та історичному. У кожному з них функціонувало по 4-6 спеціалізованих кафедр економічного і гуманітарного профілю. Військово-політична ситуація значно ускладнила організацію освітнього процесу, призвела до скорочення контингенту студентів, погіршення викладацького складу тощо. Але поступово, з урегулюванням і стабілізацією суспільної ситуації за допомогою МОН та інших вишів України системна підготовка студентів, у тому числі й майбутніх міжнародників, була відновлена завдяки низці екстрених заходів, переходу на дистанційну форму навчання тощо [6].

Найбільших втрат унаслідок трагічних подій на Сході України зазнав Східноукраїнський державний університет імені Володимира Даля, м. Луганськ. Підготовка фахівців за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» у ньому розпочалася 1993 р. З ліцензуванням у 2012 р. спеціальності «Міжнародні відносини» її перевели в новостворений Інститут міжнародних відносин, де освітній процес забезпечували ще три кафедри: політології та міжнародних відносин; іноземних мов та професійної комунікації; германо-романської філології та перекладу [2]. Згідно з наказом МОН України від 6 жовтня 2014 р. «Про організацію освітнього процесу у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля» (СНУ), було ухвалено, що, враховуючи складну суспільно-політичну ситуацію на Сході України, для збереження життя громадян і забезпечення їхнього конституційного права на належні умови праці й навчання,

до часу завершення збройного конфлікту СНУ ім. В. Даля проводитиме освітню діяльність на базі Северодонецького технологічного інституту [8]. За таких умов Інститут міжнародних відносин (директор О. Целіщев) зі своїми структурними підрозділами продовжив діяльність з підготовки студентів денної та заочної форм навчання за означеними спеціальностями у Северодонецьку [2; 8].

Важливо з'ясувати кількісні показники розвитку структурної мережі ЗВО, що здійснювали професійну підготовку майбутніх фахівців-міжнародників на різних етапах цього процесу. За першого періоду 1944 – 1991 рр. її репрезентував лише Київський університет імені Тараса Шевченка. За другого періоду 1992 – 1998 рр. їхня кількість зросла до 10 – 12 ЗВО, з яких шість представляли класичні університети та три – чотири приватні виші.

Найбільш складним є визначення кількості ЗВО, що постали і діяли за третього періоду, який охоплює 1999 – 2017 рр. Це зумовлюється об'єктивними обставинами, адже чимало вишів, передусім приватних, з відомих причин припиняли підготовку майбутніх фахівців-міжнародників або й свою діяльність загалом. Учений В. Третяко (2014) відзначає, що з 50 ЗВО України, які здійснювали діяльність у цьому напрямі, 33 готували магістрів й лише 13 вишів започаткували заочну форму професійної підготовки [12, с. 24-25]. Ми чітко фіксуємо діяльність 44 ЗВО, які здійснювали

підготовку студентів у галузі знань «Міжнародні відносини», хоча, припускаємо, що близько чотирьох-семи вишів могли залишитися поза нашою увагою. Означені вище цифри загалом корелюються з даними довідників для абітурієнтів та Інформаційної системи «Конкурс».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, за досліджуваного періоду в процесі формування і розвитку структурної мережі ЗВО України з підготовки фахівців-міжнародників доволі чітко простежуються три основні періоди: 1) 1944 – 1991 рр., коли вона здійснювалася лише у КДУ ім. Т. Г. Шевченка; 2) 1992 – 1997/1998 рр., коли діяльність у цьому напрямі розгорнули близько десяти державних і приватних вишів; 3) 1999 – 2017 рр., коли їхня чисельність коливалася у межах 15 – 45. За двох останніх періодів особливості становлення системи професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин зумовлювалося змінами у визначенні спеціальностей означеної галузі знань та увиразнювалося тенденціями щодо посилення регіоналізації і профільної спрямованості діяльності вишів у цьому напрямі.

Окремого дослідження потребує діяльність приватних вишів з підготовки студентів-міжнародників та вивчення мережі ЗВО, що її здійснюють за різними спеціальностями галузі «Міжнародні відносини».

Список використаних джерел

1. В УжНУ велика перебудова: об'єднання, нові кафедри і навіть факультети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uzhgorod.net.ua/news/102306.
2. Інститут міжнародних відносин СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: snu.edu.ua/
3. Історичний факультет – Запорізький національний університет. Історія факультету. URL: <https://www.znu.edu.ua/.../index.php?...історичний%20факу>
4. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. Факультет суспільних наук і міжнародних відносин. Історична довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dnu.dp.ua/view/fsocgum.
5. Клепар М. В. Витоки формування системи професійної підготовки студентів-міжнародників в Україні // *International periodic scientific journal «Modern engineering and innovative technologies»*. Karlsruhe, Germany. – 2019. – Issue №7. – Part 4. – P. 50-56.
6. Маріупольський державний університет URL: mdu.in.ua/index/0-27.
7. Міжнародні відносини. Донецький Національний Університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.donnu.edu.ua > ...
8. Наказ Міністерства № 1132 від 06.10.2014 р. «Про організацію освітнього процесу у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2932
9. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова КМ від 29 квітня 2015 р. № 266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/266-2015-p.
10. Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18 травня 1994 р. № 325 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP940325.html.
11. Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Постанова КМ від 24 травня 1997 р. N 507 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-97-p.
12. Третяко В. В. Теорія і практика професійної підготовки магістрів міжнародних відносин в системі університетської освіти Великої Британії: автореф. дис. док. пед. наук за спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Вінниця, 2014. – 46 с.
13. Указ Президента України від 30 травня 1995 р. № 397 «Про підготовку спеціалістів для роботи у сфері міжнародних відносин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U419_95.html.
14. Факультет міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: admission.lnu.edu.ua/specialization/international-relations.
15. Факультет історії, політології та міжнародних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chnu.cv.ua/res/history/Ist.pd.
16. Факультет міжнародних відносин | Східноєвропейський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ...eenu.edu.ua/uk/structure/.../fakultet-mizhnarodnih-vidnosin.
17. Факультет міжнародних відносин, політології та соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: onu.edu.ua.

References

1. V UzhNU velyka perebudova: obiednannia, novi kafedry i navit fakultety [In UzhNU a major restructuring: association, new departments and even faculties]. [online] Available at: uzhgorod.net.ua/news/102306.
2. Instytut mizhnarodnykh vidnosyn CNU im. V. Dalia [Institute of International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine]. [online] Available at: snu.edu.ua/
3. Istorychnyi fakultet – Zaporizkyi natsionalnyi universytet. Istoriia fakultetu [Historical Faculty – Zaporizhzhya National University. History of the faculty]. [online] Available at: <https://www.znu.edu.ua/.../index.php?...історичний%20факу>
4. Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet imeni Olesia Honchara. Fakultet suspilnykh nauk i mizhnarodnykh vidnosyn. Istorychna dovidka [Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar. Faculty of Social Sciences and International Relations. Historical reference]. [online] Available at: www.dnu.dp.ua/view/fsocgum.

5. Klepar, M. V. 2019. Vytoky formuvannya systemy profesiinoi pidhotovky studentiv-mizhnarodnykiv v Ukraini [The origins of the formation of the system of professional training of international students in Ukraine]. *International periodic scientific journal «Modern engineering and innovative technologies»*. Karlsruhe, Germany, 7, pp. 50-56.
6. Mariupolskyi derzhavnyi universytet [Mariupol State University]. [online] Available at: mdu.in.ua/index/0-27.
7. Mizhnarodni vidnosyny. Donetskyyi Natsionalnyi Universytet [International relations. Donetsk National University]. [online] Available at: www.donnu.edu.ua > ...
8. Nakaz Ministerstva № 1132 vid 06.10.2014 r. «Pro orhanizatsiiu osvithoho protsesu u Skhidnoukrainskomu natsionalnomu universyteti imeni Volodymyra Dalia» [Order of the Ministry № 1132 dated 06.10.2014 «On the organization of educational process at the East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl»]. [online] Available at: old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2932
9. Perelik haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity. Postanova KM vid 29 kvitnia 2015 r. № 266 [List of branches of knowledge and specialties, which trains applicants for higher education. CM Decree dated April 29, 2015 No. 266]. [online] Available at: zakon.rada.gov.ua/go/266-2015-p.
10. Perelik napriamiv pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoiu osvithoiu za profesiinym spriamuvanniam, spetsialnostei riznykh kvalifikatsiinykh rivniv ta robitynykh profesi. Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 travnia 1994 r. № 325 [List of directions of training of specialists with higher education according to professional direction, specialties of different qualification levels and labor professions. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 18, 1994 No. 325]. [online] Available at: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP940325.html.
11. Perelik napriamiv ta spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka fakhivtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh za vidpovidnymi osvitho-kvalifikatsiinyimi rivniamy. Postanova KM vid 24 travnia 1997 r. N 507 [List of directions and specialties, which are carried out training of specialists in higher educational institutions at the relevant educational qualification levels. CM Decree of May 24, 1997 N 507]. [online] Available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-97-p.
12. Tretko, V. V. 2014. Teopiia i praktyka profesiinoi pidhotovky mahistriv mizhnarodnykh vidnosyn v systemi universytetskoï osvity Velykoi Brytanii: avtoref. dys dok. ped. nauk za spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity» [Teopia and the practice of professional training of masters of international relations in the system of university education in Great Britain: author's abstract. dis doc ped sciences for special 13.00.04 «Theory and methods of vocational education»]. Vinnytsia.
13. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 30 travnia 1995 r. № 397 «Pro pidhotovku spetsialistiv dlia roboty u sferi mizhnarodnykh vidnosyn» [Decree of the President of Ukraine dated May 30, 1995, No. 397 «On the training of specialists for work in the field of international relations»]. [online] Available at: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U419_95.html.
14. Fakultet mizhnarodnykh vidnosyn Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [Faculty of International Relations, Lviv National Ivan Franko University]. [online] Available at: admission.lnu.edu.ua/specialization/international-relations.
15. Fakultet istorii, politolohii ta mizhnarodnykh vidnosyn [Faculty of International Relations | East Europea]. [online] Available at: www.chnu.cv.ua/res/history/1st.pd.
16. Fakultet mizhnarodnykh vidnosyn | Skhidnoevropeiskyi [Faculty of International Relations | East European]. [online] Available at: eenu.edu.ua/uk/structure/.../fakultet-mizhnarodnih-vidnosin.
17. Fakultet mizhnarodnykh vidnosyn, politolohii ta sotsiolohii [Faculty of International Relations, Political Science and Sociology]. [online] Available at: onu.edu.ua.

В статье раскрывается процесс формирования и становления высших учебных заведений Украины с подготовки специалистов-международников. Определены его тенденции, особенности и три основных этапа: 1944 - 1991 гг., когда профессиональная подготовка осуществлялась только в Киевском государственном университете им. Т. Г. Шевченко; 1992 - 1997/1998 гг., когда деятельность в этом направлении развернули четыре государственных вуза; 1999 - 2017 гг., когда их численность колебалась в пределах 15 - 45.

Ключевые слова: система высшего образования, учреждения высшего образования, профессиональная подготовка, отрасль образования «Международные отношения», студенты-международники.

International relations students in the form of diverse institutions of higher education is one of the main aspects which define stages, dynamics, character, and other aspects of its development. However, this problem has not become the subject of a special study, therefore the material, presented in the article, provides scientific and theoretical ideas on the defined problem and the grounds for taking into account the nature and trends of network development of higher education institutions which train international relations students to reforming the education system in Ukraine. The research uses general scientific methods (analysis and synthesis, induction and deduction, generalization and comparison, etc.); disciplinary and interdisciplinary pedagogical, content analysis. The purpose of the article is to analyze the process of formation and development of the organizational network of higher education institutions of Ukraine, which provide professional training for international relations students, identification of its main phases, trends and peculiarities. Methods of research: analysis and synthesis, induction and deduction, generalization and comparison, content analysis, systematical and structural, structural and functional. Results of the study are to determine and characterize the three main periods of formation and development of structural network of higher education institutions in Ukraine, which carry out the training of future international relations students: 1) 1944 - 1991, when it was carried out only at Taras Shevchenko National University of Kyiv; 2) from 1992 to 1997/1998, when about ten state and private universities launched their work in this direction; 3) 1999 - 2017, when its number ranged from 15 to 45. In the last two periods, this process was marked by the tendencies of increasing regionalization and profile activity of higher education institutions.

Key words: higher education system, higher education institutions, vocational training, branch of education "International relations", international relations students.